

Հայրենեաց

ՄԵԿԻՆ
ՊԱՐԵՆԻԱՆՆ
AN ARMENIAN WEEKLY.
27 Beach St. BOSTON
ՀԱՅՏԷ
AMERICAN HAI PUBLISHING CO

BOSTON, MASS.
Entered at the O
E Boston, as Second-Class
Mail Matter.
Subscription \$1.50 a Year.

ԲԱԺՆԵՊԻՆ
Մ. ՆԱՀԱՆԳՈՅ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան \$1.50
վեցամսեայ 0.85
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 10 Ծրանք
ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ
Ստորագրութեան դրուած
նամակ կամ ծրար ետ
չեն վերադարձուիր
ԳԻՆ 3 ՍԷՆԹ:

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա 2 7

Ուշադրութիւն մեր տեղափոխութեան և նոր Հասցէին:
Յողուած, թղթակցութիւն և դրամ զրկել հետեւեալ Հասցէով միայն:
ARMENIAN PUBLISHING CO.
P. O. B. 1731
Boston Mass.

Կը խնդրուի բոլոր այն բաժանորդներէն որոց կանոնաւոր թերթ չի ըլլալու իր հաճելի փութով մեզ իմացնել իրենց Հասցէն. որպէսզի կարենանք թերթին կանոնաւոր առաքումը վերսկսել:
Մեր բոլոր թղթակիցներէն կը խնդրենք որ ջանան իրենց նամակները յատուկ և ամ փոփ ոճով գրել, իրողութիւնները միայն արձանագրելով առանց իրենց կողմէ խորհրդածութիւն կամ կարծիք յայտնելու:
Հրատարակութեան Համար խմբագրութեանս զրկուած բոլոր գրութիւնները ամենէն ուշ երեքշաբթի մեզի հասնելու են, և գրուած ըլլալու են միայն թուղթին մէկ երեսին վրայ:

Ժ.ՈՒՆ.ԳԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Որքան պատասխանատու է ոճագործ մը իր գործած ոճին Համար, ինչպէս կարելի է փոխել բնական միտումներով սպաննելու, գողնալու կամ արբնալու արամադիր մէկու՞մը կենքը եղեւնեւոր ո՞ր մասը ժառանգութիւն և ո՞րը ընկերական յոփ միջավայրի արդիւնք է: Մարդասպանի մը Հայրը կամ մայրը ի՞նչ աստիճանի պատասխանատուութիւն ունին, Հարցումներ են ամէն օր Հրապարակ կուգան այսօր ընկերական խնդիրներով զբաղող շրջաններու մէջ և ամէն տեսակ թերու դէմ պատասխաններ կատարան: Ճշմարտ գիտութիւնը որ միայն ենթադրութիւններով և վարկածներով չի կրնար զբաղիլ շնորհիւ մանրակրկիտ քննութեան և անխոնջ աշխատութեան կը յուսայ մի օր լուծել այդ խնդիրները: Իժնիքներ, օրէնսդէտներ, բանտերու տեսչներ, ընկերաբաններ ամենը իրենց կարգին կուգան աւելցնել կատարուած Հետազոտութեանց քանակը, այս անգնահատելի աշխատութիւնը եթէ վերջնապէս լուծած ալ չլինի ընկերական շատ մը կարևոր խնդիրներ նոյն ատեն մեծ լոյս սփռած է շատ մը կենսական կետերու վրայ: Այսպէս ինչպէս բժշկները կը գտնեն ժառանգական հիւանդութիւններ, պակասութիւններ մարմնայ մէջ, այնպէս ալ գիտութիւնը մատնանիչ կընէ բարոյական և մտաւոր յատկութիւններ որ ծնողքէն զաւակին կը փոխանցուին, և որքան մանրամասն կատարուի քննութիւնը այնքան զարմանալի կը թուին լոյս բերած իրողութիւնները, մանաւանդ արտաքայ կարգի օրինակներուն

մէջ: Ժառանգականութիւն և դաստիարակութիւն երկու հզօր ազդեակներն են կենքի. ժառանգականութիւնը մարդուն էութիւնն է, այսինքն մտաւոր եւ բարոյական դրամադրուելու ինչ որ Ադամէն ի վեր մեր բոլոր նախահայրերէն մնացեր է, բնականաբար Հեռուոր պատկերու կամ մամբու ազդեցութիւնը շատ աննշան կամ ոչ ինչ է, սակայն մարդուն գոյութեան առաջին վայրկեանէն Հոն ներկայ են իր ժառանգած միտումները և յատկութիւնները, դաստիարակութիւնը այդ միտումները կրնայ տարբեր ուղղութեան մէջ դնել կամ չեզոքացնել: Պէտք է ըսել թէ մարդս շատ զգայուն է իր միջավայրին, իր Հոգին մանաւանդ մանկութեան շրջանին ջինջ Հայելիի մը պէս ամէն պատկեր կը ցուցնէ: Շատ ատեն Հօր մը կամ մօր օրինակին յոռայ բերած ազդեցութիւնն ալ սխալմամբ ժառանգականութեան կը վերաբերենք. սակայն մեծ Հաւատք ունենալով Հանդերձ դաստիարակութեան վրայ կրկին կարելի չէ անտես ընել ժառանգականութեան կատարած Հազարի դերը:

Յօդուածիս նպատակն է ընթերցողները ծանօթացնել Նիւ-Եօքսի Տըկոն՝ լանուն բարոյագէտի կատարած քննութեանց որ շատ Հետաքրքրական են: 1874 ին յիշեալ անձը Նիւ Եօքսի տարրեր բանտերը գտաւ Հինգ ոճագործներ որք թէ և տարբեր անուններ ունէին բայց նոյն ընտանիքին կը վերաբերէին, Հետաքրքրելուով գտաւ որ ուրիշներ ալ կան այդ մարդոց Հեռուոր ազդեակն, մանրամասն քննութեամբ սկսաւ ուսումնասիրել ամբողջ ընտանիքին Հարիւր տարուան ընթացքին պատմութիւնը: Գտնուեցաւ որ այդ ընտանիքին Հայրը 1720 ին ծնած էր, մէկ դաստարակաւոր ծոյլ մը որ ոչ գործել ոչ ալ ունիլ կը սիրէր, այս մարդուն սերունդէն 1200 անձանց 310 մուրացկաններ եղած են, 300 երեխաներ մեռած սնունդի կամ կենսունակութեան պակասութենէ, 50 անբարոյական կիներ, 400 Ֆիզիքապէս անկարող, 7 մարդասպան, 60 գող, 130 Հոգի աւելի թեթեւ յանցանքներով երբեմն երբեմն բանտը այցելած: 1200 էն 20 Հոգին արհեստ սորվեր են և անոնց ալ կէսը բանտի մէջ: Այս բարի պտուղ ընտանիքին Նիւ Եօքսի նահանգին կառավարութեան Հանուցած ֆուսը եղած է \$1250000 և դեռ կը շարունակուի:

Աւելորդ է ըսել թէ այս քննութիւնները կատարուած են մեծ խնամքով եւ իրրեւ ճիշդ կընդունուին:
Տր. Ուիլիամ անուն ուրիշ անձ մը կ'առնէ ուրիշ ընտանիք մը որոց առաջին անգամ միւսին Հետ գրեթէ ժամանակակից է: Էտուարտ ծնած է 1703 ին լաւ կրթուած, բարեկամար,

ընկերասէր և աղնիւ մարդու մը Համարուով ապրած, իր սերունդին անդամները կը Հաշուին 1400 այսինքն թէ տըղաքներէ թէ աղջիկներէ սերածները: Այս ընտանիքը տուած է 285 Գոյէճի ընթացաւորներ որոց 13ը Գոյէճներու նախագահ. 65 Փրօֆէսօր, 60 բժիշկ, 100 կղերական, 83 Հանրային պաշտօնեայ և շատ մը կարող գործի մարդիկ ինչպէս երկաթուղիի տեսուչ, դրամատէր, վաճառական, Հանքատէր են. ևն:

Դիտելու է թէ անոնց մէջ ալ գըտնուած է մէկը ոճագործ մը, ընտանիքին նախատիքը, բայց այդ միակ բացառութիւնն է, մինչդեռ աշխատասիրութիւնը, ուշիմութիւնը եղած են տիրող օրէնքը սերունդէ սերունդ. և մէկը միւսին ետեւ ելած են Հասարակաց օգտակար անհատներ որոց կանքը օրհնութիւն մը եղած է շատերուն:

Բազմաթիւ այս երկու ընտանիքները իրարու Հետ, դժուար չէ տեսնել թէ ժառանգականութիւնը և նախնական ընտանիքան կրթութիւնը ի՞նչ մեծ դեր կը կատարեն անհատի մը կենքը մեղու մէջ: Հոս ժամանակը չէ վճռելու թէ՛ եթէ մէկը ծննդով գէշ է, պէտք է որ խիստ պատիժներու ենթարկուի գործի մը Համար որուն պատասխանատուն նոյն իսկ դատաւոր ընկերութիւնըն է: Վերջերս օրէնքը անհասուն և անազոք, այսինքն յամառ օրէնքը, ճանչցաւ այդ սկզբունքը մի քանի պարագաներու տակ և յանցաւորները փոխանակ բանտը զրկելու հիւանդանոց դրաւ որ բժշկութիւն, սակայն այդ մտք խնդիրը թողլով գիտուններու եւ օրէնսգէտներու վիճարանութեան, զանք մեր ժառանգականութեան: Չէ՞ք կարծեր թէ մեր մէջ ալ անմիտութիւնը, բամբասանքը, նախանձը ժառանգական յատկութիւններ են, և թէ մեր յաջորդ սերունդը այդ յատկութիւններով օժտեալ պիտի Հրապարակ դայ:

Չի մը գնելու ժամանակ մեր Հայրերը ի՞նչ վարպետութեամբ առողջութիւնը, սերունդը, վարժութիւնը որ տեղ ծնած ու մեծցած ըլլալը կը Հասկընային, սակայն կին մը ընտրելու ժամանակ... Ե՛հ այդ դամբէթ է, ճակտին գիրը ինչ որ է. այն կը կատարուի. եթէ Աստուած կամեցեր է մենք ինչ ըսենք:

Ընտանիքը ազգի մը Հիմն է, անհատին առաջին դպրոցը, Հոն կը կողմուին գաղափարները, կը դարձնուին բարքերը, ազգային տեսակէտով մէկ լաւ ընտանիք մը Հարիւր գէշ ընտանիքներէ աւելի օգտակար է: Լուսաւորեալ, քաղաքակիրթ և ազատ ժողովուրդները պէտք կզգան իրենց ընտանիքան կենքի դարձնելու իրենց ուշադրութիւնը, անկեալ ու թշուառ ազգի մը Համար ինչ յոյս կայ փրկութեան եթէ Հոն ընտանիքը իր արժանիք բարձր գիրքը չունի:

Մէկ մէկու յաջորդող սերունդները սերս կապերով կապուած են իրարու Հետ, ինչպէս այսօր կապուած է վաղուաններուն ապագային Հետ: Մտաւոր և բարոյական բարձր կենքէ մը միայն կրնայ ծնիլ առողջ և իր պարտականութեան գիտակից սերունդ մը: Հայ ընտանիքը այդ կենքին ձգտելու է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

Վանի մեծ որբանոցը, որ 300 մանչ և 200 աղջիկ կը պատսպարէ, Տր. Բէյնոյտզի տնօրէնութեան տակ անխափան կը յառաջադիմէ: Գարոցական ամառիկներէ քննութիւնները շատ յաջող անցեր են: Աղջկանք բարձրագոյն բարժարանէն չորս որբուհի շրջանաւարտ ելեր են:
Գոհացուցիչ երեւոյթը որ կը տեսնուի Վանի մէջ այս որբանոցին շուրջը, այն Համբարձիտութեան ոգին է որով Լուսաւորչական ու Բողոքական կը գործակցին այս Հաստատութեան Համար: Երբ անցեալ տարի 13 որբ շրջանաւարտ ելան Տր. Բէյնոյտզ Հրապարակաւ յօժարութիւն և փափաք յայտնեց որ այդ աղաքը կենքին մէջ առաջ երթան իրր այգաբային եկեղեցիին Հաւատարիմ անդամներ, և աշխատին իրենց ժողովուրդին զարգացմանը: Ատկից ի վեր նոյն ուղղութեամբ յայտնուած փափաքները եղած ջանքերը իրենց նուիրագործու՞մը ունեցան այս տարի: Վանի առաջնորդներէս Նայիկոպոս, որ ներկայ էր քննութեանց, զատ սրտագին շնորհով խօսեցաւ, կըսէ Տր. Բէյնոյտզ, մեր կատարած թէ բարեսիրական և թէ կրթական գործին վրայ: Ըսաւ թէ խորապէս Համոզուած է որ մեր նպատակն էր Հայ ժողովուրդին բարիքը, և թէ մենք ծածուկ դիտաւորութիւններ չունէինք:
Մենք աղջիկն զաւակները կատնէինք անոնց ճշմարտապէս լաւ և օգտակար կրթութիւն մը կուտայինք և զանոնք նորէն ազգին կը դարձնէինք:

Ուստի, ըսաւ, «այս դպրոցը ձեր դպրոցն է, այս սենեակը ձեր սենեակն է», և Հրապարակաւ ձեռք սեղմեց, թէ անձիս և թէ մեր գործին Համար մեծ դրուատարներով: Անշուշտ գիտէր թէ իր խօսքերը իրր պաշտօնական պիտի նկատուէին, և թերթերուն մէջ պիտի Հրատարակուէին, և զանոնք պիտի շարտաբերեր առանց խնամոտ ուշադրութեան: Բանախօսութիւն կը միտէր պաշտօնական նուիրագործում մը տայու Համբարձիտութեան, գործակցութեան Հարժուումին, և այդպէս ալ ընդունուեցաւ Հանդիսականներէն. ներկայ մեծն ազգեցիկ անձերէն շատը եկան մնաք բարովի ատեն Հաւանութիւններն յայտնեցին ինձի եպիսկոպոսին վարմունքին Համար:
Գննութիւնները աւարտելէն յետոյ, Տր. Բէյնոյտզ այցելութեան գացած է երեք գիւղ ուր անցեալ տարուան շրջանաւարտներէն երեք որբ ուսուցչութիւն կընեն: Ասոնցմէ մին, Եղիազար Ռըտունեան, Նարեկի մէջ կաշխատի, և իրբը 90 աշակերտ ունի: Նարեկի վանքը ատկից զատ, որբանոց մը կայ 25-30 որբով: Նարեկի վարժարանը, կըսէ Տր.

Բէ յնորդ, քաղաքէն դուրս նահանգին ամենէն մեծ եւ ամենէն յառաջագէտ վարժարանն է. և ստոր պատճառը այն է որ զի զը հակառակ միւս գիւղերուն մեծ մասին շատ տարիներէ ի վեր դէ՛ աղէկ դպրոց մը ունի: Հետեւաբար քիչ թէ շատ պատրաստուած տղաքներ կային և իւր տունեան լոկ նախակրթիչ մը եղած չէ: Բարձրագոյն դասարանը, որ հինգ աշակերտէ կը բաղկանար, գոհացուցիչ յառաջգիւցումներն ըրած էր: Այդ տղոց մէջ մին հազիւ վրան զլուրը ծածկելու չարի հազուադէպ ունէր. և ամբողջ տարին կէս կուշտ կէս անօթի ապրած էր, և նախայն դասին առաջիններէն էր: Ստորին կարգերուն մէջ, արթնու ու յանկուցիչ դէմքով շատ տղաքներ կային որոնք էլ աւ քննութիւն անցուցին: Իրենց անբաւական հազուադէպ և նիհար մարմինները ազատցոյց էին իրենց ամենախոր աղքատութեան և յաճախակի զըրկանքներուն:»

Տր. Բեյնիտոյ ուրախութեամբ կը հաստատէ թէ դպրոցին մէջ, և թէ դուրսը դիւրացիներուն մէջ, երկուստարդ ուսուցիչը կաշխատի բարբերուն ազնուացման և բարոյացման: Տր. Եռչըր, որ տարի է մը ի վեր վան կը գտնուի, Տր. Բէյնիտոյի և կնոջը կա տարած գործին վրայ խօսելով, հրաշալի կը գտնէ դայն: Կրօն թէ վանի մէջ շայնքը այժմ «երկրորդ Լուսաւորիչ» կանուանեն զինքը: Ժողովուրդը հասկըցած է թէ անոր նպատակը շայնքը բողոքական դարձնել չէ, հապա քրիստոնէութեան ոգին ներշնչել իրենց: Իր վանի որբանոցէն ելած 14 երիտասարդ այսօր դպրոց կը պահեն 14 հայ գիւղի մէջ:

Տր. Եռչըր կը սէ թէ, միստոնարութեան բովանական ճիշդը ընդարձակուելու վրայ է: Տուն մը վարձած և հիւանդանոցի վերածած են, ու քերտեր ալ կը դիմեն:

Այնթապի Գոլէճէն 11 աղայ շէր-Ղանաւարտ ելած են, ճը բողոքական Յը Լուսաւորչական: Ասոնց մեծ մասը ուսուցչութեան կը պատրաստուին:

Այնթապի ամբիկեան հիւանդանոցին վերջին 10 ամսուան մէկ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ Տր. Շէքարա, Տր. Պէյնիտոյ և Տր. Տիկի շամբլըն 43,331 անգամ հիւանդ նայած են հոն այդ շէր-Ղանին:

Նոր կեանք
ՀԱՅՐԵՆԻԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂՆԵՐ
Մն Շովի մէկ նուազանգիտէն շոգի նուային օտար ընկերութեան մը գործակալը հեռագրած է վառնայի նոյն ընթերթուն (1)
ՄՈՒՑՈՒԱԾ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Հայ ազգի այս վերջի քառորդ դարու պատմութիւնը մեզ համար ամենահեռաքերէր էջեր պիտի ներկայացնէր, և թէ՛ որչ յատակ և ինքնատիպ երևոյթներով է լոյս ընծայուէր: Երջանք ուր ոտք կոխեց հայը յանկարծական զարթումով մը և տակաւին պատմական շրջաններէն ուրիշ ստորեկ ազգերը անցեր են իրենց համար կէս նպատակի ունենալով քաղաքական ազատութիւնը:

Հայոց համար այդ պատմական երևոյթը աւելի դարձանալի է անոր համար, որ քաղաքական ազատութեան համար ունեցած մեր ձգտումը ստորմասնական շրջաններէ չէ անցած, հապա քառուտ ու անըզի դատի մը մէջ յանկարծական բղիտը աղբիւրի մը նման երևուած է եկած: Այդպիսին ու քաղաքական ազատութիւն և հայ անհամեմատ հեռու էին իրարմէ, հայն ստեղծուած կը համարուէր բնականութեան, շէր-Ղանի կրթութեան, արհեստի ու մշակութեան համար. իսկ իր համբերութիւնը դէպի իր վրայ ծանրացող լուծը պատմական դարձած էր Արևմտեան ազգերու համար:

կերութեան գործակալին Հայերուն տոմարակ շի տալ հայրենիք վերադառնալու համար. որովհետեւ թուրք իշխանութիւնը չոգենաւէն ելնող Հայերը անլուր հայածանաց կենթարկէ, և դուրս չելած ետ դարձողները միայն բախտաւոր կը համարուին:

Այս դժբախտ լուրը շարժեց օրը հաղորդուեցաւ հայրենիք վերադառնալու համար տոմարակ աննել ուղող մեր Հայաստանցի եղբայրներուն, որոնցմէ մաս մը արդէն տոմարակ առած ըլլալով հանդերձ ստիպուեցան ետ կենալ ճանբորդութեան:

Կ. Պոլսէն Հասնող վերջին նամակներ ևս կը յանձնարարեն ծանօթներու յետաձգել իրենց վերադարձը որովհետեւ վերջերս վառնայէ Պոլիս քաղաքը Հայեր տարորինակ ճնշումներու հարցաքննութիւններու և բանտարկութեանց ենթարկուած են. կը յիշուին մէկ քանի երիտասարդներ ալ որոնք կորսուած են: Նամակագիրները կը գրեն թէ Պոլսոյ նաւամատոյցի վրայէն սկսեալ թուրք ոստիկաններու առաջին խօսքը կը ըլլայ «զինավարժութիւն ևս սովորեցա՞ք» հեքնական հարցումը:

Նոյնպէս քաղաքի թուրք պաշտօնեայն անցազիր առնելու համար իրեն զիմող Հայերուն սկիծիւն ասքեր թալիսի է ինչ է յորէնին տէ սօսրա կէլին» ըսելու է ի թերանար: Բայց միևնոյն ատեն սմանց ալ յանձնարարած է որ աւ այժմ ետ կենան թուրքիա երթալէ, որովհետեւ հոն կտաւալարութիւնը հիմա քաղաքի հայերը շատ կը նեղէ:

Թուրք պաշտօնեային այս վերջին հոգածու յանձնարարութեան ըսելիք չուինք: Բայց զգացէ՛ք զինավարժութիւն սովորեցէ՛ք, յետոյ եկէ՛ք հեքնական խօսքը անխտիր ամէն հայու համար կը գործածէ. կը նշանակէ թէ ինք տեղեկութիւններ տուած է Պոլիս իրրե թէ Հայերը վառնայի մէջ զինավարժութիւն կը սովորին:

Կը կարծուի թէ այդ տեղեկութեանց հետեանքը եղած ըլլայ այս վերջին համարանքը վերադարձող Հայերուն դէմ: Թուրք պաշտօնեայն բացարձակապէս կը սխալի բոլոր Հայերը զինավարժութիւն ընող նկատելով:

Եթէ մէկ քանիներ այդ վարժութեան սկսած են, անոնք մօտ օրերու մէջ Տաճկաստան երթալու նպատակ չունեցողներն են. հետեւաբար բացարձակ անարգարութիւն է մէկ քանի անհատներու պատճառաւ արգելք հանդիսանալ Պոլիս կամ Հայրենիք վերադառնալու անհրաժեշտ պէտք ունեցող հարիւրաւոր խեղճ ու աղքատ ընտանիքներու և անհատներու: Այս խեղճերը անգործ մնացած, աղքատութեան ենթարկուած,

Չը կայ Եւրոպացի ճանապարհորդ մը որ Հայաստան այցելած ըլլայ և հայն ու համբերութիւնը իրարու հոմանիշ չը գտնէ եթէ չեմ սխալի Եւրոպական բազարաններուն մէջ համբերութիւնը մին է այն գլխաւոր յատկութիւններէն, որով հայը կորսնակուած համբերութեամբ օժտեալ ազգի մը յանկարծական կերպով քաղաքական ազատութեան պայքարում մին իրապետի իբր մարդ է: Ու այդպիսի անսպասելի կամքներով համբերութեան համար:

Թուրքիանց տիրապետութեան վերջին թագաւորին Լեոն վեցերորդի բարիք Սէն Տընիի սիւնակներուն տակ հանդէպէն վերջ հայը միջազգային ազգ մը ըլլալէ դադարած էր և պատմութիւնը հինգ հարիւր տարուան սպիտակ էջեր միայն նուիրած էր մեզ: Հինգ հարիւր տարուան մեր համբերութեան պայքարը սակայն Բասնիդի դարու սեմին վրայ կապուել ու մենք բեմը կը նետուինք ազատութեան ծարաւի: Մեր լուծը մեզ կը խնդրէ, արիւնք գետի նման կը հոսի մեր երակներէ, աշխարհքն ամբողջ ապաւած մեզ կը դիտէ, սակայն մենք անսայթեք քայլերով արեան հեղեղներու մէջէն դժգոյն ու դժնշգէմ կերթանք հոն, ուր ազատութեան արևը մեզ ողջունելու յոյսը կը անոցանենք մեր մէջ:

յառաջիկայ ձմեռուան համար պատասխանուէ՛ք և պարտաւոր միջոցներէ դուրս ստիպուած են Պոլիս կամ իրենց հայրենիքը վերադառնալ: Մարդասիրական ամենատարական պարտականութեան զիտակցութեամբ թուրք պաշտօնեայն այս խեղճերուն գիւրութիւն ընծայուէ, ինչ որ օրէնքը ու արդարութիւնը իր վրայ պարտք կը դնէ. և պէտք չէ անօրինակ տրամաբանութեամբ մը ընդհանուրը մասնաւորի պատճառաւ զոհել: (Իրաւունք)

ՎԱՆ
Սեպտ. 12 1900
Առ
Փրօֆ. Մ. Ա. Մելքոն
Սամերիկա

Գոհութեամբ ստացայ ձեր յուլիս 30 թուակիր գրութիւնը և Պոսթմէի Հայկական Հարստեաց հանդիսին մէջ հաւաքուած Ցէ տոլարին փոխարէն Մր. Բէյնիտոյն ստացայ 193 զըր. զոր հաճած է իր զրկել ի նպատակ մեր հողորդութեան ներքե կանուած որբանոցին: Բաղաքի շրջակայ վարագի կարմրուտի, Սանապատի և Ս. խաչի վանքերու մէջ կը գտնուին որբանոցներ, որք կը հոգացուին սահմանեալ նպատակ զուգարմութեամբ և կը գտնուին յատուկ հոգարարու մարմնոց խնամոց ներքե ընդ նախադառնութեամբ մեր: Ասոնցմէ գտտ քաղաքի Ս. Միքայիլուր եկեղեցոյն գաւթին մէջ ալ կը գտնուին 15ի չափ որբեր, որոնք քաղաքի փողոցներէն ու հրապարակներէն հաւաքուած են լքեալ վրձակի մէջ ու պարտաւորուած ենք լեցնել անոնք սենեկի մը մէջ. ուր անոնց հաց միայն կը տրուի իսկ կենանքը ուրիշ պէտքերէն իսպառ դուրկ են. չունենալով զգեստ անկողին կոշիկ ևս: Ամենն ալ աղբիւրներ են ու անտամանակեայ կերպով կապան հոն, մինչև որ որբանոցներու մէջ տեղ բացուի կամ որբերը բարբարներ գտնուին:

Ահա ձեր դոյն նպատակ յատկացուցինք նոյն որբուհեաց մէկ մէկ ձեռք զգեստ շինելու օրպէսզի պատասխարին յառաջիկայ ձմեռան ցուրտերէն: Մերիկ էին իսպառ և կը մտածէինք թէ ինչպէս ծածկել անոնք մերկութեամբ: Ձեր նըպատին իսկ ժամանակին հասաւ ու աղքատաց զանոնք մերկութեան, ինչպէս նաև զմեզ մաստանջութեան: Այս որբուհիները կը յանձնարարեմ ձեր յատուկ խնամոց և կը խնդրեմ որ հաճիք խօսիլ և խորհիլ տեղեւոր բարեսէր ազգայնոց հետ և եթէ կարելի է ստանանել նոյն փողերիկ թշուառներու պաշտպանութիւնը, որոնք ամենէն

Հայ ազգի ազատագրութեան այս խաչակիրութիւնը մինչև օրս ալ դեռ չունեցաւ օտարազգի ոչ նիւթական ոչ ալ ռազմազէտ ստատորոյներ. իր ոյժը իր մէջն զգաց նա և ահա մէկը միւսի ետև առաջ եկան իր ծոցածին հարազատ զաւակները ու անոր դրօշակակիրը եղան իւրաքանչիւրը իր գիտել փոխ տալով իր յարգիւն իբր ոտքի պատուանդան, ու զիսկայն այդ ահագին դէպքին վրայ հայ դրօշակը կը ծածանի իբր Պարիկ մը գոյացած այն զիակներէն, որոնք իր ձողը արեամբ կոռոզեն, և որու տեսքէն կը սահմակի ու յախտեն սպիտի սահմակի այն արքունի արքայազգեստ դազանը որ մահուան հետ դաշնակցած այդ զիակոյտը կազմեց:

Դիակոյտի այդ ահագին դէպքին մէջ զժուարէ դէմքեր զանազանեթ թէ և, սակայն ուշադրութեամբ քննութիւն մը կարելի է մեզ տայ այնպիսի դէմքեր, որոնք հաւանականաբար մտացութեան մէջ թաղուելու հարկին պիտի ենթարկուէին: Եթէ չը ծանօթացնէինք խայնականութեան, որուն գոյութիւնը ապամուծութեան մէջ իբր տեղը գրաւուելու համար իրենք զոհուեցան, իբր կենդանի ողջակէց:

աւելի կարօտ կը գտնուին բարբարներու հոգածութեան ու խնամոց: Եթէ յաջողը ընել այս բարբարութիւնը, օրհնութիւն մը պիտի լինիք քաղաքիս համար ու խիստ Աստուածաճաճոյ ձեռնարկ մը ձեր կողմէն: Մնամք աղօթարար Առաջնորդական փոխնորդ վանայ Սահակ վ. Բագրատունի

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ
(10)
Ուստի 23. Հոկտ. 1900
Պատ. Խմբ. Չայն-Հայրենեացի

Ես՝ Դաշնակցական մը եւ անգամ Ուստի կոմիտէին՝ սոյն գրութիւնը կողմէ ի պատասխան իմ ընկեր բարեկամներու, որոնք ինձի գիտելով կը հարցնէին թէ «ի՞նչ զրբ բռնենք Մարտեաներու հրաւերին դէմ»: Ասով կուզեմ դաս մը տալ իմ ընկերներէս ոմանք ծայրայեղ օրէն հակառակ վերաբերմունքին, և զօրէն դոյզն ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալ առաջարկուած այդ ազգօրուտ ձեռնարկին: Կը յուսամ թէ իմ ձայնս արձագանք պիտի գտնէ ամէն անկողմ Դաշնակցականի արաին մէջ:

Համագործակցի նպատակը բարի է եւ բոլոր ժողովուրդը կը համակրի անոր գաղափարին: Դաշնակցութիւնն ալ միշտ նպատակ ունի Միութեան ուժ տալ եւ համագործակցելու աշակերտ, ինչպէս կարելի է հաստատել ներկայ տարուայ թիւ 7 Դըրօշակին ու «Հայրենիք»ի 43-66 թիւերուն մէջ, և նոյն իսկ իրենց ներքին կանոնադրութեամբ: Բայց ներկայ պարագայիս անտեղի առարկութիւններով բուն նկարագրով կը հակառակ հրաւերին: Կար վրան գի հակառակ մարմնի մը կողմէ կուգայ, և իրենց «Ես»ը շայտարարութիւն հոն, երկրորդը կանգնել թէ Պր. Ա. Արիթարեանի խնդրը երևուան գա ժողովին մէջ:

Այս ոմանք սխալ տեսութիւններ նկատելով հրապարակաւ կը թելադրեմ մեր կեզըր. Կոմիտէին և իմ անկողմ ընկերներուս որ իբրև աղբիւր ի նպատակ խտտողներ սիրով ընդունին և ուժ տան այդպիսի աղքատներ առաջարկի մը, ու իրենց դիտողութիւնները հոն ժողովին մէջ ներկայացնեն փոխանակ այժմէն ժողովին խոյս տալու: Իսկ եթէ անոնք անդրուեցին մնալ ուղեն իրենց յամառութեան մէջ, ինձ կը մնայ վերջին խօսք մ'ալ նոր Հնչակեան բարեկամներու ուղղել, որ իրենց ձեռքէն եկածին չալ աշխատին ժողովուրդին հետ կապուելու դուրս վանելով «Ես»ը և կուսակցական շէր-Ղանի նշանաբանը պէտք է ըլլայ փոխարէն ազգին է և ազգին շահը իմաս: Մ. Կ.

Ա. ՃԱՆՑ
—

93-ի Մարտի սկիզբներն էր, Մն Պաճըի այն ձանձրացուցիչ օրերը, որոնք թուրքիայի ներքին գաւառաց ընակիւններուն ծառուութեան շրջանը կը կազմէին: Այդ տարուան ձմեռը կարգաւորութեամբ միայն կը մեջ էին իրենց հին շաւտ օրերու մէջ, երբ սահական վայրենիքներուն հետ բնութիւնն ալ վայրենի էր: Արդեօք նորէն սկսած էր շրջանի փոփոխութիւնը, վայրենութիւնը, բարբարութեան շրջանը նորէն պիտի կրկնուէր: Տէլի, Թէլի, Թէլի, Թէլի. որոնք քաղաքակրթութեան շնորհով քիչ շատ սքը բուած էին և լեռնազաւառներու մէջ անմարդաբնակ տեղեր մամոտած կրտսեր կոռեկիքներով միայն իրենց գոյութիւնը կը մատնէին, հնաք էր միջէջ վերակենդանանային...:

Ձիւնը կուգար բարդ բարդ. հիւսսի հովը սակայն դեռ միւսնահատիկներ գետին չը հասած իր վայրենի նուազ կը պտտցնէր միջոցին մէջ: Լեռները ին երկիր, ձմաբորդութիւն չը կը Մտասկայ քաղաքներու և գիւղերու հաղորդակցութիւնն ընդհատուած էր: Գարսաթէլի թաղի սև լեռան կողմէն, կնչտ ու կրպիտ հովուական Մտալակի մը մէջ փայլեցուած կերթացի:

ՀՐԱՒԷՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԾ

Ի նկատի ունենալով Ամերիկայի հայ ուսանողներու փակ ու անկազմ վիճակը...

Եւրոպայի մէջ Գերմանիոյ, Ֆրանսայի և Չեխոսլովակիոյ Հայ ուսանողաց միութիւնը...

Ուստի կը հրաւիրենք ա. էն հայ ուսանող ըլլայ դասական կրթութեան հետեւող...

Հարկ չկայ ըսել որ ուսանողաց միութիւնը ո՛ր է քաղաքական և կրօնական կուսակցութիւնէ ազատ է:

Ի Գիմայ Ուսանողաց Աստիճակի Աստիճակաց Ե. Կ. Գնահան Գ. Ն. Ապտեան

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ ԱՌ

Շարունակութիւն նախորդ թուէն և վերջ

Այսօր կը պարտաւոր կըսէ որ ինչ ներքին յոռի ունակութիւնները մասնաւոր ընել պայմանաւ որ անոնց բարեխառութիւնը...

Իրարու վրայ գէշ խօսելով չէ որ մենք պիտի բարձրանանք, զիրար բամբասելով չէ որ կարող պիտի ըլլանք մեր Հայ ընտանիքները...

Իրարու վրայ գէշ խօսելով չէ որ մենք պիտի բարձրանանք, զիրար բամբասելով չէ որ կարող պիտի ըլլանք մեր Հայ ընտանիքները...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

անոնց նկարագիրը պնդեցանք և կամ անոնց մարմինները կատարելագործել:

Անպտ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐՈՒՆԻԿ

Վեհ. կաթողիկոսը մտադիր է այս ձևով Բեթրատուրի կամ Մոսկովա երթալ իր տկարութեան մասին երեւելի թելիկներու կարծիքը իմանալու համար:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Սերասիայէն Պոլսոյ Պատրիարքարանը գտնադատներ կը հասնին թէ ազգային կրթութեան գործը ճշմարտեան հետ չի կապուած:

Այդ տխուր լուրին փոխարէն գոհութեամբ արտի կարծանազրկութիւնը նպատակը յանձնաժողովոյ որոշմամբ Դերձանի Բիրիլ և Բաքալիզ գիւղերուն մէջ ինչպէս նաև Խնուսի Գարա-Բէօսի բնակիչները մէջ գիւղական դպրոցները կը յաճախեն:

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

բացուեան Բասնի մէջ այ մտադրութիւն կայ գիւղական դպրոց մը բանալու:

ԱՐՈՒՆՍԱԳԷՏ ՎԱՆԱԿԱՆ ՄԸ

Վեհեպոկի միտադրութիւնէն Հ. Գարրիէլ Վ. Նահապետեան Հայաստանի քանի մը կարևոր մասերը պատկերով 60 կտոր նկարներ պատրաստած է, և մտադիր է անոնց թիւը 100ի լրացնելով գեղարուեստական հատորի մը մէջ գետեղել եւ նուիրել Միսիսիպիական հաստատութեան երկու հարիւր ամեայ յորեկանին:

ԹԱՅՄԱՒ ԲԵՆ ԿԸ ԿԱՐԴԱՆԻ ԶՆՏԵՆԱԿԱՆ

Մուշի առաջնորդ արանէն Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանը Հասած գրութիւն մը կը նկարագրէ այն տեղի Հայոց քերտորութեան կողմէ կրած անուր Հայաձանքը: Մեր գիւղացիք, կըսէ անդեկազիրը, քերտորութեան յաջողութեանց ենթարկուած են, իրենց հունձքը, ոչխարները և ընդ որ կաշկարաբեք կողովուած են, ու շատեր անթուփեցնել կը մեռնին: Իգական սեռին մէջ բնաւ կոյս չէ մնացած, ոչ մի աղջիկ կամ կին կըրցած է պղծութիւնը զերծ մնալ: Յուսատեութիւնը այն աստիճանին հասած է որ ամէն ոք նախամեծար կը համարի որ ընդհանուր կոտորածով մը վերջ տուի իրենց կեանքին քան թէ միշտ սառնապին աշխարհի հարստահարութեանց անողոք հարուածին տակ:

ԹՈՒՐԿԻԱ ԵՒ ՊԱՒԱՆՆԵՐԸ

Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ մաքաբային պաշտօնատուներ կը մերժէ յանձնել օտար ազգակազմական ընկերութեանց հասցէներուն եկած ծրարները, առարկելով թէ Բէճիսթի կը ստան չեն:

Այս առթիւ յանուն Հայաստանի որոց հանգանկութիւն բանալով § 40,50 ընդմարմը գոյացաւ, զոր յանձնեցինք քաղաքի Հայհուսաց որբանամ ընկերութեան:

ԽԱՂ Վ. ՄԱՐԶԱՐԵԱՆ

ԲԱՊԱՐԵԱՆ ԻՍԹ ՓՐՈՎԻՏԵՆ ԹԱՂԻՆ

Լօնտօնի Բաղադարական մեծ ինչը, որ ամեն սարի տեղի կուենենայ երկրին ամենէն նշանուր գէպերէն մին է: Այդ առթիւ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարը, ըստ սովորութեան, երկրին արտաքին քաղաքականութեան վրայ ընդհանուր տեսութիւն մը կընէ:

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Լորտ Սալիզբորի այս տարի իր ճառին մէջ ամերիկայի նախագահական ընտրութեան անարկելով և խօսքը ուղղելով Ամերիկեան դեսպան Պր. Չօթին ըսաւ: «Կը հաւատանք թէ այն դատարը չափեցաւ, քաղաքակրթութեան եւ վաճառականական պատուոյ դասն է. կը հաւատանք թէ այդ սկզբունքները աշխարհի բարգաւաճման և յաջողութեան հիմունքը կը կազմեն, ուստի կը յայտարարեմ թէ մենք այնչափ իրաւունք ունենք ուրախանալու որչափ դեռ պահուր:

Դեսպան Չօթ պատասխանելով Լորտ Սալիզբորիի դիտողութիւններուն ըսաւ թէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարը այնչափ համակրալիք և եռանդուն կերպով ներկայացուց Միացեալ Նահանգները կատարած վերջին կարևոր գէպերն նշանակութիւնը որ իր կողմէն բաւ մը իսկ աւելցնել աւելորդ կը նկատէ, և յարեց: «Իմ կարծիքով ցորչափ Լորտ Սալիզբորի և նախագահ Մաքսիլի շարունակեան այս երկու կառավարութեանց սանձը իրենց ձեռքը պահել իրենց պատուոյն և բարեկամական վրդովման վրանգ չկայ»:

Ոսք կայ թէ միացեալ Նահանգաց արտաքին գործոց նախարար Պր. Չօնէյժ պիտի վերադառնայ Անգլիա իրեն գեսպան: Նկատելով որ Պր. Չէյ այս երկու պետութիւններու միջև բարեկամական կապերը ամրապնդող կարևոր միջնորդ մը եղած է. Չիմական խնդրոյն ներխայտազնապալից վայրկեանին անոր Անգլիա վերադարձը, ըստ ոմանց, քաղաքական մասնաւոր կարևորութիւն ունի:

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

ԹՈՒՐԿԻԱ ԵՒ ՊԱՒԱՆՆԵՐԸ

Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ մաքաբային պաշտօնատուներ կը մերժէ յանձնել օտար ազգակազմական ընկերութեանց հասցէներուն եկած ծրարները, առարկելով թէ Բէճիսթի կը ստան չեն:

Այս առթիւ յանուն Հայաստանի որոց հանգանկութիւն բանալով § 40,50 ընդմարմը գոյացաւ, զոր յանձնեցինք քաղաքի Հայհուսաց որբանամ ընկերութեան:

ԽԱՂ Վ. ՄԱՐԶԱՐԵԱՆ

ԲԱՊԱՐԵԱՆ ԻՍԹ ՓՐՈՎԻՏԵՆ ԹԱՂԻՆ

Լօնտօնի Բաղադարական մեծ ինչը, որ ամեն սարի տեղի կուենենայ երկրին ամենէն նշանուր գէպերէն մին է: Այդ առթիւ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարը, ըստ սովորութեան, երկրին արտաքին քաղաքականութեան վրայ ընդհանուր տեսութիւն մը կընէ:

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

Սուրբ կրօնաւոր արդէն մտնեցած էր եւ գլխի շաւարով ցորկին պիտի յարգէր...

